Domluvme to ve škole!

Jak v rámci programu Podpora vzdělávání v rodinách spolupracujeme se školami a učiteli dětí.

Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska
v rámci EHP fondů.
www.fondnno.cz a www.eeagrants.cz

Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska
v rámci EHP fondů.
www.fondnno.cz a www.eeagrants.cz

Domluvme to ve škole!

Jak v rámci programu

Podpora vzdělávání v rodinách

spolupracujeme se školami a učiteli dětí.

Zkušenosti z projektu **Douč se to se mnou!**

Obsah

Preambule 5

Rodiče versus škola 6

Cíle naší spolupráce 7

Spolupráce s učiteli v rámci individuálního doučování v rodinách 8

Jak se dařilo v jednotlivých případech? 10

Hodnocení dětí zapojených do individuálního doučování v rodinách. 18

Spolupráce se školami v rámci skupinového doučování 22

Jak konkrétně probíhá? 23

Závěr: co teď a co dál? 25

Autoři:
Petra Sedláčková, Adriana Černá, Helena Řeháková, Jana Chroustovská, Tereza Babcová, Vendula Dostálová, Michal Prokeš, Eliška Vorlová, Aneta Horká, Anna Becková, Jitka Kylišová, Eva Kadlecová

Foto: Iva Zímová
Grafická úprava: Martin Kovalčík

Preambule

Spolupráce se školami a komunikace s učiteli dětí, se kterými pracujeme, tvoří jednu ze tří hlavních oblastí práce koordinátora podpory vzdělávání. Dalšími jsou pak **spolupráce s rodinou** a **spolupráce a podpora dobrovolníků služby**. Tato témata nejsou předmětem zájmu textu.

Spolupráce se školou může být různá, se spoustou variací, úskalí, úspěchů, neúspěchů. Zázraky neumíme, vždy se však snažíme, aby ze strany koordinátora a dle možností i rodiny dítěte bylo učiněno maximum pro její nastartování a úspěšný průběh. Jak a proč se školami a učiteli spolupracujeme a jak se to v konkrétních případech daří, je obsahem tohoto pojednání.

Rodiče versus škola

Při naší práci většinou vstupujeme do situace, kdy spolupráce ani dobrá komunikace mezi rodinou a školou příliš nefunguje. Děti, se kterými spolupracujeme, mají ve škole spoustu potíží a mnohdy nestíhají. Jejich rodiče je neumí podpořit a z jednání s učiteli na toto téma mají obavy. Právě z těchto důvodů se stávají klienty naší služby. Rodiče se špatných zpráv ze školy obávají, někdy jdou cestou nejmenšího odporu, někdy jsou na učitele naštvaní, někdy jen prostě neví, co udělat. Když nároky školy neumí splnit rodič, jak by to mohlo zvládnout dítě?

Povinností je opravdu mnoho – zajistit potřebné pomůcky a vybavení, koupit, podepsat, zaplatit, přihlásit, zavolat včas, zkontrolovat domácí úkoly. Zároveň dítěti některé věci připomenout, podpořit ho a všimnout si, když v něčem nezvládá. Do toho se promítají vlastní, mnohdy negativní, zkušenosti se školou a institucemi obecně. Rodiče dětí v našich službách tak nejsou v komunikaci s učiteli často sebevědomými partnery.

Rodiny dětí žijí často v tíživé životní situaci a mají spoustu problémů (dluhy, problematické bydlení, nezaměstnanost). Mnohdy se o školu a balík povinností s ní spojený zajímají nedostatečně, nerozumí jim, téma vytěsňují a posléze při prvních potížích a konfrontacích jednají zkratkovitě. Ve škole mají děti a jejich rodiny mnohdy nálepku „potížistů“, se kterými není řeč, málo se starají, neplní povinnosti, což nemusí být v mnoha případech úplný obraz reality.

Dobrovolníci hrají v rámci doučování nezastupitelnou roli. Ilustrační foto

Cíle naší spolupráce

Naše snaha o spolupráci se školou a jednotlivými učiteli si klade především dva hlavní cíle. Jsou jimi:

- Formou konzultací s rodinou umožnit lepší pochopení a vyznání se ve složité situaci a nastartovat tak efektivnější spolupráci rodiny a školy.
- Podpořit rodiče v aktivním přístupu a zájmu o dítě, poskytnout zpětnou vazbu oběma stranám – jak rodině, tak učiteli.

Přímá podpora efektivní spolupráce a komunikace rodičů a učitelů dítěte (potažmo s ostatními institucemi – specialisté, pedagogicko-psychologická poradna) je velmi důležitá. V situaci, kdy jsou „zaseklé“ obě strany, hraje důležitou roli prostředník - mediátor, kterým je v tomto případě koordinátor programu.

Právě on/ona zná dobře rodinu i dítě a může v konkrétních situacích navrhnout účinné postupy, které povedou k nápravě problému. Mají-li mít však tyto kroky šanci na úspěch (ať už se jedná o domlouvání oblastí doučování, mezery v domácí přípravě a vybavení dítěte, nebo o potřebu podpůrných opatření, spolupráci se specialisty atd.) je vždy nevyhnutelně nutné vše podnikat v součinnosti obou stran, tedy rodiny i školy.

Spolupráce s učiteli v rámci individuálního doučování v rodinách

Jakým způsobem jsou děti do našich vzdělávacích aktivit zařazovány? Často se jedná o rodiny, které dobře známe. Rodiče jsou často klienty jiných služeb Programů sociální integrace (PSI), a služba jim byla doporučena na základě naší předchozí spolupráce s nimi. **Koordinátor podpory vzdělávání by však měl být tím, kdo řeší výhradně zakázky, které souvisí se vzděláním dítěte.** Právě při nich je spolupráce se školou a efektivnější komunikace mnohdy prostředkem i samotným cílem. Někdy jsou školy a učitelé samotnými iniciátory započetí spolupráce, někdy přichází s nabídkou podpory a spolupráce koordinátor služby.

Příklady iniciování spolupráce ze strany školy:

Petr, Ústí nad Labem

S prosbou o navázání spolupráce se na nás obrátila přímo ředitelka školy. Jedná se o chlapce, který dochází velmi málo do školy. Hlavním důvodem je fakt, že mívá časté zdravotní problémy. Doučování bylo zahájeno, s učitelkou konzultujeme převážně Petrovu docházku do školy. Doučování probíhá zatím jen krátce, ale obě doufáme, že díky společnému působení a kontaktu se podaří zlepšit Petrovu docházku do školy.

Martin, Ústí nad Labem

Oslovila nás škola – výchovná poradkyně. Následně jsme kontaktovali třídní učitelku, která nám podrobně popsala, co je potřeba s Martinem dohánět. V minulém roce prodělal leukemii a opakuje ročník. Je velmi pozadu, do školy chodí velmi málo, a to kvůli zdravotním problémům a tomu, že je stále v udržovací léčbě. Škola nás prosila o podpoření matky a doučování Martina. To, že Martin často chybí, může sice leccos komplikovat, nicméně škola naše doučování a jeho průběh hodnotí pozitivně.

Po navázání spolupráce s novým dítětem a jeho rodinou informujeme třídního učitele o zahájení doučování jeho žáka. Prvotní kontakt probíhá emailem nebo telefonicky, kdy třídnímu učiteli navrhneme možnost spolupráce. Pokud je vyučující ochotný, domluví se úvodní konzultace, kde koordinátor představí službu. Na této schůzce od vyučujícího získáme informace o aktuální situaci žáka ve škole, abychom věděli, na co se při doučování zaměřit. Důležitá je pro nás i informace o tom, jak učitel se žákem pracuje, jaká podpůrná opatření u doučovaného dítěte využívá. Souběžně probíhají konzultace s rodinou dítěte, kde se snažíme rodiče motivovat k tomu, aby se účastnili schůzek s učiteli.

Po úvodní konzultaci se zpravidla s učitelem naváže spolupráce, která nejčastěji spočívá v občasné emailové komunikaci, případně telefonátu. Řeší se aktuální problémy a potřeby dítěte, oblasti učiva, na které je potřeba doučování zaměřit a případně i další záležitosti, které se týkají dítěte a jeho vztahu ke škole a učení. Pokud nenastane nějaká závažná situace, nebo se nedomluví specifická konzultace ve škole s rodičem, je důvodem k další osobní konzultaci evaluační dotazník.

Dalším způsobem spolupráce, který s některými učiteli využíváme, jsou notýsky na vzkazy pro dobrovolníka. Učitel zapisuje do notýsku probíranou látku, která dítěti dělá obtíže a které by bylo dobré se při doučování věnovat. **Praxe a logicky i míra spolupráce se na jednotlivých školách i u konkrétních učitelů liší, ale ukazuje se, že spolupráce je efektivní, když:**

- **vedení školy ví o tom, že na jejich škole pracujeme a jaké aktivity a služby nabízíme.**
- **spolupráce se školou je dlouhodobá.**
- **ve škole nabízíme i další aktivity, služby (workshopy, skupinové doučování).**
- **koordinátor individuálního doučování zná učitele (ideálně i vedení) osobně.**
- **škola vnímá koordinátora a dobrovolníka jako podporu a spojence.**

Zkušenosti z pobočky Praha

V rámci individuálního doučování působíme po celé Praze. Základní školy, se kterými spolupracujeme dlouhodobě, si naši činnost většinou pochvalují a mají zájem v ní pokračovat. Zpravidla čím déle a více spolupracujeme s vedením školy i učiteli, tím je spolupráce kladněji hodnocená ze strany školy i rodiny. To je pro nás dokladem toho, že komunikace a spolupráce se školami je pro práci koordinátora doučování zásadní a pro službu velice přínosná. Koordinátor doučování však nemůže intenzivně komunikovat s vedením, učiteli a výchovným poradcem na všech základních školách v Praze, a proto jsme zaměřeni především na městské části, ve kterých naše pobočka dlouhodobě působí (Praha 5 a Praha 8). Rádi bychom se dále rozšířili především do městské části Praha 10, Praha 7, Praha 13. V ostatních městských částech jsou koordinátoři zpravidla v kontaktu jen s třídními učiteli.

Koordinátor doučování na začátku spolupráce s rodinou, dítětem a dobrovolníkem (tedy ve chvíli, kdy doučování již nějakou dobu probíhá) kontaktuje třídního učitele nebo učitele předmětu, na který je doučování zaměřené s prosbou o osobní setkání. Toho se v ideálním případě zúčastní rodič dítěte, dobrovolník, dítě i koordinátor. Na tomto setkání dojde zpravidla k seznámení a výměně kontaktů mezi dobrovolníkem a učitelem. V ideálním případě je dobrovolník a učitel v pravidelném online nebo telefonickém kontaktu. Učitel pomůže doučování zacílit na potřebné dovednosti a je ideální, pokud komunikuje přímo s doučujícím dobrovolníkem. Zpravidla jednou za půl roku se koordinátor doučování setká s učitelem za účelem vyplnění dotazníku, který mapuje potřeby dítěte v následujícím období doučování.

Dobrovolníci dětem pomáhají dohnat vše, co je zapotřebí.. Ilustrační foto

Jak se dařilo v jednotlivých případech?

Patrik, Prostějovsko

Patrik měl už ve školce logopedické problémy, které pokračovaly i při vstupu na základní školu. Z toho důvodu matka navštívila se synem pedagogicko-psychologickou poradnu. Sama však měla výčitky, co udělala během výchovy špatně. Měla pocit, že Patrik je hloupé dítě a nikdy se nenaučí číst ani psát. Nevěděla, jak mu pomoci, začala ho nutit sedět nad učením celé odpoledne i po návratu ze školy, ale všechno se tím jenom zhoršilo.

Začalo doučování a do rodiny docházela dobrovolnice, se kterou Patrik navázal krásný vztah. Učení ho poprvé začalo bavit a také maminka postupně zjišťovala, že potřebuje pozitivní přístup, a že trestání a výčitky všechno jenom zhoršují. Koordinátor si s maminkou povídal o tom, co to znamená dyslexie a vysvětlil jí, že některé problémy lze překonat. Klíčová byla podpora maminky, která se postupně naučila přestat vyčítat sobě i Patrikovi, že je v něčem pomalejší. Patrik začal slabikovat a postupně plynuleji číst. Má individuální plán a ve škole je rád. Maminka se už dnes doučování nejen účastní, ale sama se zapojuje a díky naší podpoře a radám učitelky ví, jak s Patrikem procvičovat a učit se.

Jirka, Prostějovsko

Doučování Jirky probíhá v prostorách školy v menší obci na Prostějovsku. Tento typ doučování umožňuje dlouhodobou a intenzivnější spolupraci s paní učitelkou. Doučovaný v současnosti navštěvuje 3. třídu. Mezi základní předměty, které potřebuje probrat při doučování, spadá zejména český jazyk a matematika. Ideální by samozřejmě bylo, kdyby doučování probíhalo přímo v domácnosti rodiny. To však bohužel není možné.Jirkova maminka rodinu opustila a on žije v domácnosti jen se svým tatínkem a babičkou. V domě však vyrůstají ještě další děti, tudíž není možné, aby zde mohlo doučování probíhat nerušeně. Tatínkovi je líto, že Jirkovi učení příliš nejde a sám má pocit, že mu nedokáže pomoci, proto měl o službu zájem. Z toho důvodu se doučování, po domluvě s paní učitelkou, přesunulo přímo do prostor základní školy.

Tato spolupráce je i přesto skvělou ukázkou dobré praxe. Jedná se o velmi úspěšný vztah, ve kterém je zapojena jak rodina, tak také škola. Tatínek se buď doučování sám účastní, nebo na Jirku vždy čeká před školou po doučování. Vždy mám možnost jej informovat o tom, co se daný den dařilo a co jsme v rámci daného doučování probrali. Otec také může podat zpětnou vazbu o tom, co podle něj Jirka potřebuje a je tak vidět, že má o vzdělání syna upřímný zájem. Komunikace s rodiči je potřebná, protože dobrý vztah s rodičem ulehčuje také komunikaci s dítětem.

Také spolupráce s třídní učitelkou je v současnosti výborná. Paní učitelka vždy okamžitě podává zpětnou vazbu ohledně učiva, které ve výuce s žáky probírali. Informuje mě také o tom, v čem Jirka potřebuje konkrétně pomoci. Díky těmto informacím lze samotné doučování zefektivnit. Paní učitelku vždy ihned informujeme, jak doučování probíhalo, co se povedlo a co je třeba ještě probrat. Paní učitelka si uvědomuje, že má Jirka problémy s učivem, využívá individuálního plánu a spolupracuje také se speciálně pedagogickou poradnou. Věří, že jeho snaživost může napomoci tomu, aby nabourala předsudky a stereotypy u jeho spolužáků. Jirka je totiž Rom, a díky předsudkům to může mít podle paní učitelky za následek přezíravé chování jeho spolužáků.

Spolupráce jak se školou, tak s rodiči je klíčová pro úspěšné a efektivní doučování. Třídní učitelka také velmi komunikuje s tatínkem. To přispívá k tomu, že rodina a škola jsou ve výsledku partnery, a ne soky. Zde je velmi důležitá pozice učitelky, která je ochotna věnovat se nad rámec dítěti ze sociálně znevýhodněného prostředí, a je v kontaktu s rodiči.

Marek, Praha

Marek je klientem vzdělávacích služeb pražské pobočky již řadu let, navštěvoval předškolní klub, docházel i do volnočasového klubu Objevitel. Navštěvuje 4. třídu jedné ze smíchovských ZŠ. S individuálním doučováním jsme začali v pololetí druhé třídy. Doučování probíhá

v domácnosti, kde ho v prvním čtvrtletí zajišťovala přímo naše koordinátorka. Brzy se ale našla vhodná dobrovolnice. Marek během doučování spolupracuje výborně, je učenlivý a snaživý, k učení motivovaný, domácí úkoly plní a probíranou látku chápe. Rodina se snaží v rámci svých možností v domácnosti zajistit potřebný klid.

Před nástupem do ZŠ jsme pomáhali rodině vybírat vhodnou školu a povedlo se. Ačkoliv v lokalitě, kde rodina bydlí, existuje několik segregovaných škol s nízkou kvalitou výuky, Marek nastoupil na školu, která se snaží být proinkluzivní a dlouhodobě s naší organizací spolupracuje. Přes počáteční nedůvěru vyučující se nám s ní podařilo navázat pravidelný kontakt. Třídní učitelka každé pololetí ochotně spolupracuje při vyplňování evaluačního dotazníku, reflektuje Markův vývoj a poskytuje nám zpětnou vazbu týkající se vlivu doučování na Markův školní prospěch. Třídní učitelka sice přistupuje ke všem žákům stejně bez ohledu na jejich individuální potřeby, povedlo se ne nám ale shodnout se na skutečnosti, že na Marka velmi přísné známkování působí jako demotivace a ten má tendenci potom svou snahu vzdávat. Třídní učitelka tedy svůj přístup mírně přehodnotila a snaží se Marka hodnotit spíše formativně – tedy vzhledem k pokroku, kterého dosahuje.

Abychom podpořili tuto tendenci, doporučili jsme rodině Marka, aby jej objednala na vyšetření do pedagogicko-psychologické poradny. Pokud by byla diagnostikována např. dysgrafie, měl by potom nárok na mírné úlevy např. v diktátech. Zpráva ovšem zdaleka nesplnila naše očekávání, vzhledem ke srovnání, které máme ze zpráv od jiných klientů, byla zpracovaná ledabyle, příliš stručně, neobsahovala dokonce ani další doporučení, jak s žákem pracovat. Naopak, patrně vlivem nevhodně zvolené metody testování, byl klient popsán jako dítě na hranici lehkého mentálního postižení s doporučením přechodu na „méně náročnou školu". Po konzultaci s rodiči, s doučující dobrovolnicí, bývalými učitelkami z předškolního klubu a se současnou třídní jsme se rozhodli zprávu dále nebrat v potaz, protože naše zkušenosti z přímé práce jsou zcela odlišné. Marek je bystrý chlapec, doučování se v jeho případě soustředí především na český jazyk, ve kterém dělá gramatické chyby a výjimečně na matematiku, pokud se začne probírat nová látka, se kterou mu jeho rodiče nejsou sami schopni pomoci.

Třídní učitelka je v občasném mailovém kontaktu s doučující dobrovolnicí, pokud je to právě potřeba. Doučování poskytované naší organizací si třídní učitelka velmi chválí a bere jej jako podporu pro svou práci. Rovněž oceňuje zlepšení komunikace mezi ní a Markovými rodiči, které naše organizace mediovala. Dalším přínosem doučování je Markovo lepší zapojení do kolektivu a častější účast na mimovýukových akcích pořádaných školou. Troufáme si tvrdit, že vliv na zvýšení klientova sebevědomí má přátelský a podporující přístup jeho doučující dobrovolnice.

Monika, Bílina

V Bílině jsou dvě základní školy, se kterými spolupracujeme. Letos v září nás kontaktovala učitelka jedné z nich – měla prosbu ohledně své bývalé žákyně. Jmenovala se Monika, složila úspěšně zkoušky na gymnázium a nastoupila do primy. Rodina ji ve studiu podporuje, ale s učivem či jinými požadavky školy jí pomoci neumí. Monika se tedy obrátila na svou bývalou učitelku, zda by mohla docházet k ní na doučování. Z časových důvodů to ze strany paní učitelky nebylo možné, proto kontaktovala naší organizaci, zda bychom mohli být nápomocni. Na první schůzce s paní učitelkou jsme se shodli, že chceme dívku podpořit a budeme hledat možnosti. Další setkání už proběhlo i s Monikou a její maminkou, kde jim byl představen náš program podpory vzdělávání, podmínky spolupráce a průběh doučování. Obě ochotně souhlasily.

V této situaci se sešlo několik příznivých okolností najednou. Zrovna se přihlásila dobrovolnice (Katka) – sama studentka 3. ročníku gymnázia, které nevadilo pomáhat Monice i s náročnějším učivem, zejména s matematikou. Monika byla zpočátku spíše zakřiknutá, ale dívky si rychle k sobě našly cestu a spolupráce funguje výborně. Doučování neprobíhá v rodině (bohužel není možno zajistit vhodné prostory a hlavně klid na práci), Katka se s Monikou schází na pobočce jednou týdně na dvě hodiny. Monika zatím školu zvládá bez větších obtíží. Na pololetním vysvědčení měla dvě trojky, jinak jedničky a dvojky. Důležitá je pro ni podpora a jistota, že se má na koho obrátit - Katka Monice poradí, dovysvětlí nejasnosti, opakuje s ní látku, či společně hledají cestu, jak případnou situaci řešit. Když je třeba, jdou do knihovny. Monika Katce také ukázala, kde bydlí, společně chodí i na volnočasové aktivity a probírají vztahy ve třídě. Super je, že i Katka se učí nové věci – Monika má výuku matematiky metodou Hejného, takže nejprve musí vysvětlit postup Katce a pak společně řeší úlohy. Někdy se to prostě povede – skloubit školu, přátelství a volný čas.

Honza, Ústí nad Labem

Honza je žákem ZŠ Předlice, kde opakuje 1. třídu. Vzhledem k tomu, že v minulém roce učivo nezvládal, byl od začátku školního roku 2015/2016, na základě doporučení pedagogicko-psychologické poradny, přeřazen do třídy pro děti, které se mají vzdělávat dle rámcového vzdělávacího plánu s přílohou pro lehkou mentální poruchu. Organizaci s žádostí o doučování oslovila samotná babička, která má chlapce svěřeného do péče.

Od září začalo probíhat individuální doučování v domácnosti. Ihned po zahájení byla oslovena třídní učitelka, která nám doporučila, co procvičovat. S dobrovolnicí jsme se dohodly na tom, že se bude snažit s ním jet rychleji než ve škole a že naším společným cílem bude, aby byl Honzík přeřazen do běžné třídy. Při občasných setkáních třídní učitelka Honzu chválila a po konci pololetí s ní byl sepsán evaluační dotazník. Učitelka zhodnotila naše

působení v rodině jako velmi pozitivní – Honza se velmi snaží, počítá zpaměti, je komunikativnější. Doporučila dále pokračovat trochu napřed, vést ho k samostatnosti a procvičovat jemnou motoriku, protože vážně uvažují o tom, že od následujícího školního roku bude přeřazen do běžné třídy a práce s ním bude probíhat na základě individuálního vzdělávacího plánu.

Pepík, Ústí nad Labem

Pepík je v letošním školním roce žákem 4. třídy. Jeho doučování bylo zahájeno již v minulém roce. Rodinu jsme si do doučování „předali" z jiné sociální služby. S třídní učitelkou Pepíka jsme se znali již z této doby. Učitelka tenkrát oslovovala OSPOD s tím, že Pepík často nemá pomůcky, svačiny, chybí bez omluvenek, jeho prospěch není nijak valný aj. V únoru 2015 bylo zahájeno doučování. S třídní učitelkou Pepíka jsme byli v poměrně častém kontaktu, informovala jsem se o jeho prospěchu, ale také připravenosti do školy, docházce apod. Na konci školního roku hodnotila učitelka naše společné působení jako velmi úspěšné – co se týče známek, stále nebyly zcela ideální, ale Pepík se velmi zlepšil ve čtení, psaní a hlavně se jevil mnohem více motivovaný, do školy najednou chodil dle jejího názoru mnohem raději.

Dohodli jsme se na tom, že spolupráce bude pokračovat. Zapojili jsme se také do skupinového doučování ve škole, protože jsme se s učitelkou shodli na tom, že to bude pro Pepíka motivace. V průběhu prvního školního pololetí docházela do rodiny studentka, která ale na konci pololetí musela skončit. Do rodiny byl uveden jiný dobrovolník a Pepík najednou začal doučování odmítat. Stále jsme zůstávali v kontaktu s třídní učitelkou a dohodli jsme se na tom, že nabídneme, že bude docházet na doučování opět koordinátorka doučování. Pepík začal opět docházet i na skupinové doučování. Ukázalo se, že prostě jen nechtěl mít „doučovače" muže. Třídní učitelka ho k doučování motivuje a chválí ho. Pepík má stále co dohánět, ale to, že se při vyučování snaží, je motivovaný a má větší zájem o výuku, je společným úspěchem nás všech.

Pavel, Ústí nad Labem

Pavel je žák 3. třídy ZŠ, do doučování byl zařazen na základě prosby maminky až v listopadu. Při úvodní schůzce s učitelkou jsme si „rozdělili" práci a dohodli se na tom, že my budeme s Pavlem dohánět 2. třídu, ona si s ním pojede aktuální látku. Pavel se dle ní velmi výrazně zlepšil. Učitelka odchází po konci školního roku na mateřskou dovolenou, přičemž jsme se dohodli na tom, že se bude snažit do té doby zajistit vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně, protože dosavadní spolupráce a zkušenosti poukazují na poruchu učení. Shodli jsme se na tom, že by bylo dobré, aby již nastupující učitelka měla v ruce zprávu, na základě níž by mohla Pavla hodnotit individuálně.

Doučování nejčastěji probíhá buď u dítěte doma nebo ve škole. Ilustrační foto

Prokop a Zuzana, Liberec

Od září mají Prokop a Zuzana novou třídí učitelku, se kterou se nám hned od září podařilo navázat velmi dobrou spolupráci, která je přínosná pro všechny strany. Spolupráce byla nastartována hned po prvním informačním emailu, po kterém následovala osobní konzultace. V případě Prokopa je spolupráce od začátku školního roku pravidelná a v kontaktu s vyučující je i dobrovolník. Paní učitelka si udělala čas i na osobní schůzku s dobrovolníkem a v případě potřeby jsou v kontaktu přes email.

Pro co nejefektivnější doučování nás paní učitelka informovala o týdenních plánech, které pro své žáky zveřejňuje na webových stránkách školy a umožnila nám do nich přístup. Každý týden má tedy dobrovolník možnost nahlédnout do plánu, kde je ke každému předmětu informace o tom, jaké látce se konkrétní týden budou věnovat a kdy a z čeho je naplánovaný test. Případně je zde i informace o pomůckách, které bude žák potřebovat. Dobrovolník tak může doučování přizpůsobit tak, aby bylo pro Prokopa co nejefektivnější.

Poslední konzultace ve škole proběhla na začátku druhého pololetí. V rámci ní vyplnila paní učitelka hodnotící dotazník. Vyplněný dokument jsme prošli společně s Prokopem, jeho dobrovolníkem a chlapcovou matkou. V dotazníku bylo poukázáno na problém s domácími úkoly, které Prokop nenosí. O tomto problému matka věděla a jak mě paní učitelka infor-

movala, odrazilo se to i na Prokopových známkách. Společně s dobrovolníkem, Prokopem a jeho matkou se hledala možná řešení, jak Prokopa motivovat k plnění domácích úkolů. A následně se s paní učitelkou domluvilo, že bude kontrolovat, zda si chlapec zadání zapsal a na matce bude důsledná kontrola plnění domácích úkolů a přípravu do školy. Do řešení se zapojil i dobrovolník tím, že se s Prokopem dohodl, že každý začátek doučování bude věnován domácím úkolům. Od nového pololetí se prozatím situace zlepšila, Prokop úkoly nosí a začal se tak věnovat více domácí přípravě i mimo doučování. To prozatím vede ke zlepšení průměrných známek, jelikož tak odpadly špatné známky za nesplněné domácí úkoly.

V případě Zuzany, která docházela na skupinové doučování, byla spolupráce s rodinou náročnější a nakonec byla ukončena, a to přesto, že i v tomto případě byla kooperace s vyučující velmi dobrá. Vyučující společně s koordinátorem vzdělávání hledala cesty, jak rodinu motivovat nejen k plnění školních povinností, ale i spolupráci v rámci doučování.

Martina, Chomutov

Martina dochází do třetí třídy základní školy, bydlí s maminkou, starším bratrem a nemocnou babičkou (proto také nemůže doučování probíhat přímo v rodině, dříve jsme se doučovali na pobočce, nyní vše probíhá v knihovně s dobrovolnicí). Martina se k nám do služby dostala přes svého bratra, který docházel na doučování pravidelně. Sestru bral na volnočasové aktivity, kde jsme si všimli, že má veliké problémy s výslovností. Oslovili jsme tedy matku, která souhlasila s doučováním svého druhého dítěte. Martina v té době nastupovala do druhé třídy.

Martina měla opravdu veliké problémy s výslovností, skoro vůbec jí nebylo rozumět. Matka tvrdila, že logopedii navštěvují, ale očividně s ní neprocvičovala zadané úkoly a nakonec tam s dcerou přestala docházet. S matkou jsme se dohodly na doučování z matematiky, českého a anglického jazyka. Martina měla ráda matematiku, ve které byla dobrá. Zato český a anglický jazyk byl pro ni problém. Důsledkem špatné výslovnosti se nemohla naučit správně číst, problémy má i s diktáty. Do doučování jsme zařadili také nějaké logopedické hry (pexeso, říkanky, …).

Paní učitelka doučování Martiny přivítala a ochotně spolupracovala nejen na hodnotících dotaznících, ale kdykoliv bylo potřeba. Podle paní učitelky by byla zapotřebí intenzivnější příprava do školy, proto jsme se snažili celou situaci řešit s rodinou. Matce jsme zadávali jednoduché úkoly na doma, jednalo se hlavně o čtení a krátké diktáty. Spolupráce ale nebyla moc dobrá. K Vánocům od nás Martina dostala velikou logopedickou hru, kterou používá dobrovolnice při doučování. Martina dochází na doučování již druhým rokem a přes určité překázky je evidentní, že se její výslovnost zlepšila. Zlepšilo se jí tím nejen postavení ve třídě (protože když jí nikdo nerozumí, nemá žádné kamarády), ale také jí začaly bavit i ostatní předměty.

Ondřej, Plzeňsko

Ondřejovi je 12 let. Minulý rok ukončil vzdělání 1. stupně a tento rok nastoupil do 6. třídy na jiné základní škole. Ondřeje doučuje dobrovolník, se kterým si velice rozumí a mají společné zájmy – např. florbal. Během doučování byl největší problém s přípravou do školy a se zapomínáním úkolů. Jako jediné východisko se jevila spolupráce s třídní učitelkou. Na domluvenou schůzku se dostavila nejen ona, ale také učitelé na předměty, se kterými má Ondřej největší problém – ČJ, M, AJ, D. Setkání se tedy konalo ve větším počtu společně s oběma rodiči. Během debaty si mohli rodiče vyposlechnout, jaké problémy Ondřej má, a jakým způsobem s ním mohou doma pracovat, aby se zlepšoval. Učitelský kolektiv se shodl na několika málo obecných věcech, které by Ondřejovi mohli pomoci a pro rodiče nebudou velkou zátěží (četba a opis textu,…). Například pan učitel z Anglického jazyka vždy na konci týdne zakroužkuje cvičení v pracovním sešitě s poznámkami o probírané gramatice. Z matematiky dostávají žáci bonusové úkoly, které nejsou povinné, avšak za vypracování je vždy dobrá známka.

Tyto požadavky zpracovala koordinátorka podpory vzdělávání do přehledné tabulky pro rodiče a dobrovolníka. Díky spolupráci se školou si mohli rodiče v klidu poslechnout informace, které během třídní schůzky nemají šanci zjistit. Ondřej tak začal navštěvovat dyslektický kroužek a plnit bonusové úkoly, za které teď sbírá jedničky. Navíc se spolupráce navázala, jak mezi učiteli, rodiči a žákem, ale také mezi dobrovolníkem. Díky spolupráci se školou se tak nastavila jasná dlouhodobá podpora.

Jakub, Plzeňsko

Jakubovi je 11 let a chodí do 4. třídy. Nikdy neměl problémy ve škole, které by se týkaly chování. Byl vždy snaživý a aktivní. Má však problémy s plněním domácích úkolů, opravami cvičení a celkově s domácí přípravou. Přestože u Jakuba probíhalo doučování a zlepšila se jeho příprava do školy, stále nosil poznámky za zapomínání úkolů a pomůcek. Často si úkoly nepamatoval nebo si je zapomněl zapsat do úkolníčku.

Díky spolupráci s třídní učitelkou se Jakubovi zavedl speciální notýsek, do kterého si poznamenává nejen úkoly, ale také nedopsané věci z hodiny a chybějící pomůcky za celý týden. To vše si zapisuje pod dohledem učitelky, která také často připojí vlastní komentář k probrané látce a úkolech. Díky domluvě s třídní učitelkou se tak během doučování může pracovat na opravách v sešitě a zadaných úkolech z notýsku. Díky této spolupráci pozoruje Jakub, jeho maminka i paní učitelka zlepšení v domácí přípravě. To se také projevilo na aktivitě v hodině i ve vztahu ke spolužákům. U Kuby doučování funguje jako „prodloužená ruka" školy, všechny strany jsou tak spokojené a spolupráce úspěšně probíhá. Víme, na čem má Jakub pracovat jak při doučování, tak s maminkou. Lepší se mu známky ve škole a s paní učitelkou i v třídním kolektivu se cítí lépe.

Hodnocení dětí zapojených do individuálního doučování v rodinách

Hodnocení je důležitou pravidelnou aktivitou naší spolupráce s učiteli a s rodinou. Je převážně slovní. Pedagogové žáky hodnotí pomocí připravených dotazníků, které motivují k pozitivnímu formativnímu hodnocení. Prostřednictvím vyplněného dotazníku, jehož výsledky s žákem a jeho rodiči následně rozebírá koordinátor, tak dítě získává novou motivaci k učení. Hodnocení je tedy na rozdíl od toho běžného pojato individuálně, zaznamenává i drobný posun v úspěšnosti žáka, což zvyšuje zájem o školu u dítěte i u rodiče, který je zpravidla zvyklý pouze na neúspěchy a stížnosti. Probíhá současně nebo bezprostředně po udílení školních vysvědčení.

V dotazníku (viz níže) se zaměřujeme zejména na to, co se dítěti obzvláště povedlo, co mu šlo, v čem udělalo pokroky, a na hledání potřebných oblastí pro budoucí doučování. V druhé části dotazníku přijde na „hodnocení" konkrétních oblastí školního působení dítěte, které může učitel ohodnotit jak známkami, tak pomocí šipek a nul (zhoršení, zlepšení, setrvalý stav). Mnohdy po prvním vyplnění tohoto dotazníku dojde k výraznému zlepšení spolupráce se školou a prostřednictvím zpětné vazby a konzultace posléze i s rodičem.

Zkušenosti s prací s hodnotícími dotazníky, Liberec

Pokud nenastane nějaká závažná situace, nebo se nedomluví konzultace ve škole s rodičem, je důvodem k další osobní konzultaci evaluační dotazník. Pokud je to v časových možnostech, chodí na tyto konzultace i dobrovolník, který v rodině doučuje. Díky evaluačnímu dotazníku jsou zpravidla konzultace hodně produktivní a mají jasný výstup, který je možné prezentovat dobrovolníkovi a rodičům. Rodiče si dotazníky se zájmem pročítají, koordinátor doučování poskytuje rodičům vysvětlení a kontext, který k jednotlivým položkám dotazníku vyplynul z rozhovoru s učitelem. Již několikrát se stal dotazník impulzem pro rodiče, aby zašel také na osobní schůzku s učitelem.

Zkušenosti s prací s hodnotícími dotazníky, Praha

Tento dotazník mapuje pokroky v jednotlivých oblastech a měl by být podkladem pro následnou práci s rodičem dítěte. Vzhledem k vytíženosti některých učitelů a občasné neochotě setkat se s koordinátorem osobně jsme se rozhodli využít i elektronickou verzi dotazníku, která je přístupná online. Většina učitelů, která zná koordinátora doučování osobně, nemá problém s vyplněním elektronické verze dotazníku a naopak v této verzi více využívají možnost odpovědět na otevřené otázky, které jsou pro práci dobrovolníka, koordinátora, rodiče i dítěte zásadní.

Zkušenosti s prací s hodnotícími dotazníky, Bílina

Dotazníky předávám po předchozí domluvě ředitelům nebo zástupcům ředitele. Sjednám si schůzku a krátce probereme, jak doučování funguje, jaké jsou ohlasy ze strany školy a jestli případně by doporučili do doučování nějaké další děti. Většinou do týdne jsou dotazníky od učitelů vyplněné (ode všech). Z prvního stupně bývají vyplněné podrobněji, učitelé se zaměřují nejen na znalosti, ale i na chování, projevy žáka ve třídě atd. Často dochází ke zlepšení – možná ani ne tolik ve známkách, ale v aktivitě dítěte při vyučování a také v zapomínání.

Učitelé z 2. stupně se letos ptali, za který předmět mají žáka vlastně hodnotit. V doučování je totiž často zakázka třeba na ČJ, ale ze zkušenosti vím, že vždy pracujeme na tom, co je potřeba, a rozhodně to nebývá jen jeden předmět. V příštím pololetí do dotazníků podrobněji popíšeme společně s dobrovolníky, na co všechno se zaměřují a jak doučování probíhá – myslím, že to bude vůči učitelům vstřícný krok. Dotazníky pak hodnotíme společně s dobrovolníkem, dítětem a případně i rodiči. S dobrovolníkem proto, aby měl zpětnou vazbu ze školy a věděl, na čem je třeba pracovat. S dítětem si hlavně řekneme, za co ho učitel chválí a naopak co je třeba zlepšit. S rodiči probereme požadavky učitele a hlavně co funguje dobře. Často bývají rodiče překvapeni, že učitel třeba spolupráci nebo dítě chválí – mívají pocit, že když nenosí dobré známky, tak je vše špatně. Je tedy příležitost jim vysvětlit, že známky a přístup ke škole jsou něco jiného a že učitel si na jejich děti „nezasedl".

Práci s dotazníky tedy vnímáme primárně jako možnost zefektivnění a většího zacílení naší spolupráce s učiteli, jako součást přímé práce s rodinou, která dodá rodičům zpětnou vazbu na působení jejich dítěte ve škole spolu s oceněním pokroků dítěte (mnohdy ze strany školy prvním) a s konkrétními doporučeními do budoucna.

Sekundárně nám dávají dotazníky celkový přehled o dopadech doučování na děti zapojené do programu, o největších potížích a slabých místech, na co doučování efekt má a na co naopak nikoliv. I s vědomím velké míry subjektivity takto pojatého hodnocení nám získaný souhrn může sloužit jako podklad a informace o oblastech, na které se v doučování a v práci s rodinou dítěte více zaměřit.

Člověk v tísni, o.p.s., - Programy sociální integrace

Podpora vzdělávání v rodinách

Evaluace doučování - DOTAZNÍK PRO VYUČUJÍCÍ

Společným cílem spolupráce nás všech (dítěte, rodičů, učitele, dobrovolníka, koordinátora) je lepší motivace, dovednosti, znalosti a známky dítěte. Informace z tohoto dotazníku pomohou zlepšit efektivitu naší spolupráce tím, že budeme lépe vědět, na co se máme zaměřit. Zajímá nás zejména slovní hodnocení a konkrétní projevy v jednotlivých oblastech. Dotazník slouží jako základní podklad pro zpětnou vazbu rodině při následné konzultaci. Údaje z dotazníku budou statisticky zpracovány.

Jméno dítěte:	**Jméno dobrovolníka:**
Třída:	**Doučované předměty:**
Jméno vyučujícího:	**Datum vyplnění dotazníku:**

Co se dítěti v tomto pololetí obzvláště povedlo? Co dítěti zejména jde?

Dosavadní absence dítěte v tomto pololetí:
Ohrožuje výše absencí dítěte v tomto pololetí jeho školní úspěšnost? VELMI - MÍRNĚ - NE

Pokroky ve znalostech a dovednostech dítěte. Na co se má podle Vás doučování zaměřit?

1
2
3
4

Prosíme o slovní hodnocení pokroku dítěte v následujících oblastech. Zároveň prosíme o zaznamenání změn za uplynulý půlrok. ↓↓ znamená, že se dítě v dané oblasti velmi zhoršilo, ↓ zhoršení, O setrvalý stav, ↑ zlepšení, ↑↑ výrazné zlepšení. Pokud chcete, připojte hodnocení známkami. 1 je nejlepší, 5 nejhorší. Děkujeme.

Práce dítěte v hodině:	↓↓ - ↓ - O - ↑ - ↑↑	1 - 2 - 3 - 4 - 5
Slovní hodnocení:		
Chování dítěte v hodině/v kolektivu:	↓↓ - ↓ - O - ↑ - ↑↑	1 - 2 - 3 - 4 - 5
Slovní hodnocení:		
Domácí příprava – učení a procvičování:	↓↓ - ↓ - O - ↑ - ↑↑	1 - 2 - 3 - 4 - 5
Slovní hodnocení:		
Domácí úkoly a pomůcky	↓↓ - ↓ - O - ↑ - ↑↑	1 - 2 - 3 - 4 - 5
Slovní hodnocení:		
Doplňování látky v případě absence	↓↓ - ↓ - O - ↑ - ↑↑	1 - 2 - 3 - 4 - 5
Slovní hodnocení:		
Komunikace s rodiči dítěte	↓↓ - ↓ - O - ↑ - ↑↑	1 - 2 - 3 - 4 - 5
Slovní hodnocení:		
Účast rodičů na konzultacích a tř. schůzkách	↓↓ - ↓ - O - ↑ - ↑↑	1 - 2 - 3 - 4 - 5
Slovní hodnocení:		
Účast dítěte na školních aktivitách, akcích	↓↓ - ↓ - O - ↑ - ↑↑	1 - 2 - 3 - 4 - 5
Slovní hodnocení:		

Vzkaz pro rodiče:

Vzkaz pro doučujícího dobrovolníka:

Kontakt pro pravidelnou výměnu informací mezi vyučujícím, dobrovolníkem a rodičem

Tel.:	**Email:**

DĚKUJEME ZA VYPLNĚNÍ DOTAZNÍKU!

Spolupráce se školami v rámci skupinového doučování

Skupinové doučování je aktivita, která v nabídce našich služeb doplňuje doučování individuální. Prostřednictvím této aktivity jsme schopni podpořit, doučovat, pracovat s větším počtem dětí a zapojit i ty, které by na službu doučování individuálního z nejrůznějších důvodů nedosáhly (kapacitní důvody, nemožnost doučovat dítě přímo v rodině, chybí zapojení a motivace rodičů atd.) Jsou dvě formy této podpory. První probíhá ve spolupráci se školami. Učitelé vytipovávají potřebné děti, které se účastní doučovací kroužku, zpravidla jednou týdně na 2 hodiny. Kroužek je zaměřen na opakování a procvičování školní látky, ale je v něm prostor i na učení hrou a prohlubování kompetencí. Jedná se především o rozvoj komunikace spolupráce, kritického myšlení, aktivního naslouchání a schopnosti porozumění textu.

Druhou možností je skupinové doučování, které je organizováno v rámci služby například na ubytovnách, azylových domech nebo přímo v prostorách pobočky. Je to možnost poskytnout podporu více dětem v případě, že není možné z kapacitních důvodů všechny děti doučovat individuálně. Např. doučovací kroužek u prvňáčků pomůže podchytit případné potíže ve škole dříve, než přerostou ve vážné problémy. Už během první třídy můžeme rozpoznat, které dítě bude během školní docházky potřebovat výraznější podporu, a posléze mu může být včas poskytnuta třeba formou individuálního doučování a intenzivnější spolupráce s rodinou a se školou.

S touto formou podpory dětí ohrožených školním neúspěchem pracujeme přibližně 3 roky, postupně ji rozšiřujeme a pracujeme na nových formách, jak co se týče obsahu a pedagogické práce, tak formy, která by umožnila podpořit co nejvíce ohrožených dětí. Je to zábavná vzdělávací aktivita, na které se podílejí koordinátoři služby i naši dobrovolníci. Větší náročnost na přípravu doučovacích hodin vyváží více podpořených dětí.

Hodnocení skupinového doučování

Ve skupinovém doučování neprobíhá hodnocení formou dotazníku pro učitele, ale dotazníku pro děti. Tento dotazník mapuje klima na doučování i spokojenost jednotlivých dětí s průběhem doučování, je anonymní a děti ho vyplňují zpravidla jednou za pololetí. Koordinátor si na konci školního roku vyžádá i zpětnou vazbu k jednotlivým dětem od učitele. Ta má většinou podobu stručné písemné zprávy. Naší ambicí je na konci školního roku každému dítěti, které dochází na skupinové doučování, sepsat vzkaz, zprávu nebo profil, který bude slovním hodnocením mapujícím silné stránky dítěte a bude konkrétně popisovat, co se dítěti během školního roku na doučování povedlo. Tento vzkaz, zprávu nebo profil bude tvořit koordinátor společně s dobrovolníky docházejícími na doučování a bude předán dítěti na konci školního roku, na posledním doučování.

V roce 2015 využilo služeb doučování přes 500 dětí. Ilustrační foto

Jak konkrétně probíhá?

Skupinové doučování v Ústí nad Labem – Předlice

Vzhledem k tomu, že skupinové doučování u nás probíhá spíše jako takový školní klub v rámci nízkoprahového klubu, s učiteli nespolupracuji. S dětmi se učím na základě jejich aktuálních potřeb. Vyskytne-li se nějaký zásadnější problém, snažím se hledat možnosti individuálního doučování. V kontaktu jsem s učitelkou z 1. třídy ze ZŠ Předlice, kde spíše zjišťuji aktuální probíranou látku kvůli skupinovému doučování pro prvňáčky, abych byla stále v obraze. Učitelka mi také doporučuje děti, jejichž rodičům potom skupinové doučování nabízím. Bohužel většinou děti, které by skupinové doučování nejvíce potřebovaly, na skupinu nepřijdou.

Skupinové doučování v Liberci

V rámci liberecké pobočky skupinové doučování probíhá samostatně a není ve spolupráci s žádnou konkrétní školou. Jedná se o menší skupinu žáků podobného věku a vzdělávacích potřeb. Skupina dětí na skupinovém doučování je zhruba tří až pětičlenná. Vzhledem k tomu, že se jedná o menší počet dětí, které dochází do různých škol a mají různé vyučující, uplatňujeme při komunikaci s nimi stejný přístup jako u dětí z individuálního doučování.

Skupinové doučování v Praze

V rámci skupinového doučování se velmi často setkáváme s otázkou: „Jaké základní školy pro skupinové doučování vybíráte?" Odpověď je jasná. „Spolupracujeme s běžnými základními školami v městských částech Praha 5 a Praha 8. Konkrétně jde o ZŠ Chaplinovo nám., ZŠ U Santošky, ZŠ Kořenského, ZŠ Žvahov a ZŠ Petra Strozziho. Doučování probíhá v prostorách školy v rámci odpoledního vyučování, zpravidla je prezentováno jako nepovinný předmět. Složení dětí na kroužku se škola od školy liší, stejně tak jako náplň jednotlivých skupinových doučování.

V rámci skupinového doučování je komunikace s vedením školy nezbytná a zejména na začátku spolupráce velice důležitá. Je nutné na začátku přesně vyjasnit, co je skupinové doučování, jak probíhá, jakým dovednostem se věnuje a pro jaké děti je určeno. Doporučujeme s vedením školy uzavřít smlouvu, která bude jasně vymezovat práva a povinnosti všech zúčastněných. Je to cesta, jak zabránit možnému zkreslení při předávání informací o doučování rodičům dětí, stejně tak jako se vyhnout nereálným očekáváním učitelů, rodičů, dětí nebo koordinátora.

Škola určí i kontaktního pracovníka (zástupce ředitele, výchovného poradce...), na kterého se může koordinátor doučování obracet s organizačními záležitostmi (např. nepravidelná účast, časté absence...) nebo s otázkami k prospěchu jednotlivých dětí. Vzhledem k tomu, že nechceme, aby za jednotlivé děti promlouvaly jejich diagnózy, využíváme možnosti konzultace s učiteli např. o prospěchu nebo chování až v průběhu školního roku, nikoli na začátku.

Skupinové doučování na Prostějovsku

Skupinového doučování probíhá dvakrát týdně přímo v prostorách zdejší základní školy v menší obci na Prostějovsku. Část skupinového doučování je určena pro tři žáky z 1. třídy, další část pro dva žáky z 3. třídy. Škola k tomu účelu poskytla prostory, jedná se o volnou učebnu. Před doučováním probíhají konzultace s paní učitelkou třídní pro 1. třídu. Paní učitelka nás vždy informuje o tom, co děti zvládly, ale také o tom, co jim například chybělo během výuky. Pro paní učitelku je důležité, že komunikujeme s rodiči, a můžeme jim od ní předávat důležité informace.

Bohužel komunikace mezi školou a rodinou byla v minulosti problematická a často mezi nimi vznikaly roztržky kvůli určitým nedorozuměním. Koordinátor tedy v tomto procesu funguje i jako prostředník, který napomáhá tyto vztahy urovnávat, má pochopení jak pro učitelky, tak pro rodiče a snaží se nacházet nejschůdnější řešení, výhodná zejména pro děti samotné.

Závěr: co teď a co dál?

Spolupráce se školami a učiteli je oblastí, která prochází velkým vývojem, stále se snažíme rozšiřovat hranice našeho působení, počty konzultujících a spolupracujících pedagogů. Stoupá počet škol, které jsou zapojené do skupinového doučování. Na následujících řádcích naleznete celkové zhodnocení spolupráce ze strany koordinátorů. Popsány jsou především rozdíly v místních praxích a výhledy do budoucna.

Prostějovsko

Spolupráce probíhá poměrně bezproblémově, avšak jedná se vždy o „běh na dlouhou trať". Škole i rodině je nutné vysvětlit, jak je služba koncipována a co je jejím obsahem. Tyto informace se pak nejlépe předávají a krystalizují praxí. Často je nutno řešit také nějaké obtíže a problémy, pramenící z jistého nedorozumění. Koordinátor pro vzdělávání by měl tedy často vysvětlovat a také názorně ukazovat, jak má doučování probíhat, vysvětlovat, co je jeho cílem. Je potřeba nejen v dětech, ale také v rodině probudit motivaci ke vzdělání, což je úkol jak pro koordinátora, tak také zejména pro dobrovolníky. A při řešení záležitostí s rodinou nebo se školou se nikdy nesmí zapomenout na dítě samotné. Aby pro něj bylo doučování poučné a zábavné zároveň, a aby si vytvořil hezký vztah k dobrovolníkovi, který jej doučuje.

Ústí nad Labem

Na pozici koordinátorky předškolního vzdělávání jsem teprve rok a zatím si myslím, že spolupráce se školami se docela daří. Při zahájení spolupráce s rodinou většinou kontaktuji učitele e-mailem – informuji je o tom, že dítě bylo zařazeno do doučování, žádám o navázání spolupráce, zaslání informací o dítěti. Jedná-li se o nějaký „náročnější" případ, nebo často v případech, kdy bylo doučování zahájeno přímo na popud školy, do školy přicházím osobně. V průběhu školního roku se snažím, hlavně u rodin, kde doučují dobrovolníci, učitele zkontaktovat, abych byla v obraze. Na konci pololetí oslovuji učitele s evaluačními dotazníky. Již od nástupu na pozici koordinátorky jsem se rozhodla, že evaluační dotazníky budu s učiteli vyplňovat osobně. Je to sice časově náročnější, ale myslím, že to za to stojí.

Obzvláště u učitelů, se kterými jsem v kontaktu jen e-mailem, si myslím, že je důležité, abychom se spolu i sešli. Zatím se mi nikdy nestalo, že mě nějaký učitel odmítl, vždy jsou ochotni se se mnou sejít a udělat si na mě čas. Navíc se o dítěti dozvím mnohem více informací, než kdyby jen vyplnili formuláře. Snažím se učitelům i školám, které nás oslovují s požadavkem na doučování, vycházet vstříc, protože se potom mohu spolehnout, že spolupráce bude probíhat dobře. Je pro mě důležité, aby školy věděly o naší práci a měly s námi dobrou zkušenost. Veškerá spolupráce potom probíhá podstatně lépe. Škola nás pak bere jako partnera a to je pro další práci s dítětem a jeho rozvoj to nejlepší.

Výsledky doučování? Především kladnější vnímání školy a učení, nižší absence a větší aktivita při vyučování. Ilustrační foto

Liberecko

V převážné většině případů je spolupráce s učiteli doučovaných dětí dobrá, učitelé mají o spolupráci zájem, především co se týká e-mailové komunikace. Velká část z nich má zájem i o osobní konzultace. Ze čtrnácti doučovaných dětí proběhla alespoň jedna konzultace s osmi učiteli, s dalšími čtyřmi jsme v kontaktu po telefonu a přes e-mail.

Řada z nich má o své žáky velký zájem a snaží se k dětem zaujímat individuální přístup. Někteří vyučující se často zajímají o celkové zázemí dítěte, zajímají je možnosti rodičů a prostředí, v kterém žijí. Pokud na konzultaci nejsou přítomni rodiče, informujeme učitele pouze obecně o životních podmínkách sociálně slabých rodin. Učitelé s prostředím, v kterém děti z programu PV žijí, nemají často žádnou zkušenost.

Evaluační dotazníky vyplňujeme na osobních konzultacích, máme tak jisté, že nám je učitelé vyplní a informace o vývoji dítěte máme ucelenější. A mimo to se v rámci osobních schůzek vzájemná spolupráce více prohlubuje. Učitelé se pak na koordinátora doučování obrací i ohledně možnosti navázání spolupráce s jejich dalšími žáky.

Chomutov

V Chomutově mámě několik základních škol. S některými spolupracujeme více, s některými méně a s některými vůbec. Velice dobře s námi vždy spolupracovala ZŠ Školní, kde jsme kromě doučování realizovali i PEER program pro děti. Na této škole je výborná spolupráce s paní ředitelkou i učitelkami.

Dále spolupracujeme se základní školou Na Příkopech. Zde hodně záleží na jednotlivých učitelích, ne všichni s námi spolupráci uvítají. To jsou dvě základní školy, které mají nejvíce našich klientských dětí, jsou v centru města. Škola, která s námi také občas spolupracuje, je praktická ZŠ 17. listopadu. Zde také hodně záleží na jednotlivých učitelích.

Ve spolupráci s učiteli se mi nejvíce osvědčil telefonický a posléze osobní kontakt. V případě, že se jedná o konkrétní případ, kontaktuji přímo učitele a žádám ho/ji o spolupráci. Když se jedná o obecnou spolupráci, komunikuji většinou s ředitelem školy. Základní školy, se kterými pravidelně nespolupracujeme, jsou většinou dál od centra a nedochází do nich naše klientské děti, v případě, že s nimi ale potřebuji komunikovat, většinou je spolupráce dobrá. Z mé zkušenosti vyplývá, že při kontaktu a navazování spolupráce s pedagogy vždy záleží na jednotlivých lidech.

Praha

Pražská pobočka v rámci vzdělávacích služeb spolupracuje především se základními školami. Studenti středních škol se často obávají stigmatizace a nechtějí, aby koordinátor Člověka v tísni jakkoli komunikoval s jejich učiteli. Často chtějí jet na vlastní pěst, což koordinátoři doučování respektují a nepodmiňují spolupráci v rámci doučování komunikací se školou. Avšak všichni studenti středních škol ví, že kdykoli budou mít zájem a bude jim připadat komunikace mezi učitelem-koordinátorem, učitelem-dobrovolníkem smysluplná, dají vědět koordinátorovi, který komunikaci zprostředkuje.

Spolupráce se základními školami probíhá v individuálním i skupinovém doučování. Důležitými aktéry je většinou třídní učitel, učitel předmětu, ze kterého je daný žák doučován, vedení školy, výchovný poradce, případně metodik prevence a školní psycholog.

Na pobočce panuje úzus, že v doučování spolupracujeme pouze s běžnými základními školami, nikoli se školami speciálními, praktickými (i bývalými praktickými) nebo segregovanými. V případě, že některé dítě chodí do takové školy a má zájem o doučování, mluvíme s rodinou o spokojenosti se školou a v případě, že rodina uvažuje o změně školy, dítě (pokud spadá do cílové skupiny) do doučování zpravidla bereme a v prvních měsících spolupráce hledáme možnosti přestupu na jinou školu.

Sokolovsko

Ještě před rokem byla spolupráce se školami a třídními učitelkami na školách, kde jsou naše doučované děti, velmi dobrá. (2.ZŠ, 1. ZŠ, 3. ZŠ, 8. ZŠ.)

Spolupráce však byla narušena nařízením ředitele školy 2. ZŠ (kde je nejvíce našich dětí),- ve kterém požadoval, aby konzultace s třídními učitelkami probíhaly pouze v přítomnosti rodiče a vyplňování dotazníků pro učitele je prý nad jejich rámec a tato činnost by měla být finančně ohodnocena pro každého učitele. Podobný výklad mi předložil i třídní učitel na 1. ZŠ. Nejlepší spolupráce je 3. ZŠ – Boženy Němcové, kde byla společná schůzka s ředitelkou, třídní učitelkou a výchovnou poradkyní ohledně Davida, kterého doučujeme. Je tady velká snaha spolupracovat a zájem o zlepšení výsledků dítěte. Také na 8. ZŠ je spolupráce vstřícná, jenom se na konzultace čeká velmi dlouho.

Plzeňsko

Spolupráce se školami probíhá spíše kontaktováním jednotlivých učitelů dětí, které doučujeme (třídních nebo učitelů na doučované předměty). Iniciativa přichází od pracovníků organizace, učitelé spolupracují převážně ochotně, doučování hodnotí kladně a jako potřebné.

Na žádné ze škol neprobíhá skupinové doučování, jedna ze škol (Nýřany) nám poskytla prostory pro uskutečnění skupinového doučování (školního klubu).

Na jedné ze škol (Domažlice) probíhá ze strany pracovníka spolupráce s ředitelem základní školy, kdy na školu dochází cizinci a je třeba jim vytvořit individuální vzdělávací plán. Spolupráce přímo s učiteli se nezdařila, proto pracovnice oslovila přímo ředitele školy a navázala kontakt s pracovnicí pedagogicko-psychologické poradny, proto, aby individuální vzdělávací plán byl pro žáky – cizince vyhovující. Tato spolupráce ale opět vyšla z iniciativy pracovnice organizace.

Domažlice

Aktuálně spolupracujeme více pouze se ZŠ v Domažlicích, Msgre B. Staška, protože z této školy je nejvíce dětí. Jsme v kontaktu s ředitelem školy a s některými učiteli doučovaných dětí. Spolupráce s jednotlivými z nich je individuální, někdo spolupracuje víc, někdo méně. Ředitele jsme v létě kontaktovali kvůli projektu Obědy pro děti s doporučením, aby zkusil o peníze žádat pro některé děti z našeho doučování. Chytil se toho, vše vyřídil. Dokonce v průběhu prvního pololetí žádal o dotaci ještě na jednoho chlapce a od nás chtěl doporučení, jestli to u něj vnímáme jako potřebné. Všechny děti na škole, které mají takto dotované

obědy (je jich celkem pět), máme ve službě. Další větší spolupráce s ředitelem pak byla a je ohledně vytvoření individuálních vzdělávacích plánů cizinců, kterých na škole přibývá, ale škola si s nimi neví moc rady. Ředitel nařídil učitelům (po dobrém to nešlo, to jsme zkoušeli loni), aby všem cizincům vytvořili vyrovnávací plány (o jejich kvalitě bohužel raději nemluvím), takže nebýt toho, že se toho takto ujal, nebylo by z toho nic. Aktuálně se podoba plánů piluje, navázala jsem je na jednu pracovnici z pedagogicko-psychologické poradny, která má cizince na starosti.

Tři děti navštěvují ZŠ v Horšovském Týně. V minulosti tady nebyla v podstatě žádná spolupráce, ostatně jako v celém městě. Nejsme v pravidelném kontaktu, nicméně učitelé a škola obecně o nás ví. Výchovná poradkyně nabízí možnost našeho doučování a dobře komunikuje po e-mailu.

Klatovy

Spolupráce se školami probíhá pouze v rámci individuálního doučování, resp. komunikaci vždy navážeme s třídními učiteli našich klientů. Schůzky probíhají po telefonické či e-mailové domluvě. Nestalo se, že by daný učitel nekomunikoval či jsme na něj neobdrželi kontakt od školy. Ohledně jedné rodiny se konala také schůzka s učiteli i zástupcem ředitele. Škola nás také kontaktovala v případě nabídky placení obědů dětem v souvislosti s projektem „Obědy pro děti". Byli jsme také v kontaktu s třídní učitelkou dítěte - klienta ze školního klubu, kdy sama paní učitelka iniciovala tuto komunikaci ohledně jeho vzdělání a zejména návštěvu v pedagogicko-psychologické poradně. Za lokalitu Klatovy jsme se nikdy nesetkali s odmítavým postojem, bylo nám vždy vyhověno, a to jak ze strany vedení školy, tak třídních učitelů. Samotní učitelé doučování oceňují a pokládají ho za přínosné i ve vlastní praxi s dětmi a jejich rodiči.

Nýřany

V rámci sociálně aktivizační služby a podpory vzdělání spolupracujeme v ORP Nýřany intenzivněji se dvěma základními školami - v Nýřanech a v Horní Bříze. Vždy, když potřebujeme informace ohledně prospěchu dítěte nebo chování ve škole, rady, jak s dítětem pracovat apod. vychází nám třídní učitelé maximálně vstříc, i když iniciativa vychází vždy od pracovníka. Nesetkáváme se s tím, že by nás učitelé sami kontaktovali.

S učiteli dětí, jejichž rodiče jsou v sociálně aktivizační službě a jejich zakázka se váže na zvýšení kompetencí s ohledem na mimoškolní přípravu dítěte nebo na asistenci při řešení výchovných problémů, byla od září udržována intenzivní komunikace. Ve všech případech proběhla dvě a více setkání a to buď pracovníka s učitelem, nebo rodiče, pracovníka a učitele. Všichni učitelé dávají pracovníkovi pozitivní zpětnou vazbu na spolupráci v rodinách

a oceňují komunikaci ze strany pracovníka směrem ke škole. Obzvláště oceňují, že díky pracovníkovi mohou mnohem intenzivněji a kvalitněji komunikovat s rodiči dětí, kteří je pravidelně nenavštěvují.

Velice vstřícné je i vedení obou škol. ZŠ Nýřany nám poskytuje prostory pro realizaci školního klubu. Pan ředitel vychází pracovníkovi vstříc ve všech změnách termínů a časů (spojených s nácvikem divadelního představení). V Horní Bříze vedení školy dalo pracovníkovi prostor dvou vyučovacích hodin na představení činnosti organizace a nábor dobrovolníků. Pozitivní na spolupráci se školami je, ačkoliv iniciativa vždy vychází od našeho pracovníka, že se na ně můžeme kdykoliv obrátit a z jejich strany je snaha věci řešit.

Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska
v rámci EHP fondů.
www.fondnno.cz a www.eeagrants.cz